

çeviren ve derleyen

ARI ÇOKONA RUM MASALLARI

resimleyen: An-su Aksoy

Masal

DESTANLAR VE MASALLAR

2.
BASIM

AN
ÇOCUK

Çeviren ve derleyen
Ari okona

RUM MASALLARI

resimleyen: an-su aksoy

yağın yönetmeni: samiye öz
yağın koordinatörü: ipek gür
karak ve iç tasarım: gözde bitir s.
tasarım uygulama ve dizgi: güldal rırtıoğlu
düzelti: leyla nebioğlu
karak baskı: azra matbaası
iç baskı ve cilt: özal matbaası

1. BASIM: 2011

2. BASIM: MART 2011

ISBN 978-975-07-1269-2

© can sanat yayınları ltd. şti., 2011

tüm hakları saklıdır. tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

can sanat yayınları yapım, dağıtım, ticaret ve sanayi ltd. şti.
hayriye caddesi no. 2, 34430 galatasaray, istanbul
telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 faks: 252 72 33
www.cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com

Bu kitabın sahibi:

Arif Çokona

Arif Çokona, 1957'de İstanbul'un Fener semtinde doğdu. İTÜ'den kimya yüksek mühendisi olarak mezun olduktan sonra bir süre boya sanayinde çalıştı. Halen özel bir lisede kimya öğretmenidir. Edebiyat öğretmeni eşi ve lise öğrencisi iki oğluyla Cihangir'de yaşıyor. 2003'ten beri Yunancadan Türkçeye çeviriler yapıyor. "Ege'nin Karşı Yakasından..." adıyla yayımlanan iki ciltlik çağdaş Yunan edebiyatı seçkisi, 2007'de Yunanistan Edebiyat Çevirmenleri Derneği'nin "Rigas Feraios" çeviri ödülünü aldı. Türkiye ve Yunanistan'ın edebiyat dergilerinde makale, şiir ve öyküleri yayımlandı. Anadolu ve İstanbul Rumlarının tarihi ve edebiyatı üzerinde çalışmalar yürütüyor, kitaplar yazıyor.

RUM MASALLARI

içindekiler

- AVCININ OĞLU, 7
ON İKİ AY, 16
TUZUN DEĞERİ, 24
“OF”, 30
MARULA, 38
BALIKÇININ OĞLU, 47
İKİ KOMŞU, 55
CENGÂVER PRENSESİ, 65
GÜNEŞ VE AY, 75
DÜNYANIN EN DEĞERLİ ŞEYİ, 81
BOYNUZLU MASAL, 89
ÜÇ NASİHAT, 97
KEŞİŞ, 104
FEDAKÂR KIZ KARDEŞİ, 116
KONUŞAN KUTU, 123
ÜÇ GÜVERCİNLE YABANDOMUZU, 131

AVCININ OğLU

Evvel zaman içinde küçük bir köyde yoksul bir avcı yaşarmış. Dağları ormanları dolaşır, avladığı hayvanları satarak yaşamını kazanırmış. Günün birinde avcının bir oğlu olmuş. Adam karısını yanına çağırarak:

“Hanım!” demiş. “Sana vasiyetim olsun. Erken ölür, oğlumun büyüğünü göremezsem sakın onun avcı olmasına izin verme. Avcılar bir gün tok yatarsa altı gün aç yatarlar. Oğlumuz okusun adam olsun, sonra da iyi bir zanaat öğrenip ekmeğini rahat kazansın.”

Yıllar geçmiş, avcı yaz kış demeden dağlarda gezinmekten yorgun düşmüş. Gün boyu yağan bir yağmura yakalanarak zatürree olup ölmüş. Kocasının vasiyetini tutan kadın, oğluna babasının mesleğini hiç söylememiş. Elinden geldiğince okuma yazma öğretip bir demircinin yanına çırak vermiş.

Çocuk iyi niyetli ve çalışkan olmasına karşın bir türlü demirciliğe ısınamamış. Ne kadar uğraşırsa uğraşsın ocağın ateşini söndürüyor, kızgın demire doğru dürüst şekil veremiyormuş. Birkaç gün sabreden ustası sonunda dayanamamış:

“Oğlum, sen bizim mesleğe uygun değilsin,” demiş. “Hiçbir zaman iyi bir demirci olamayacaksın. Git babanın mesleğini öğren.”

Çocuk ağlayarak evine dönmüş. Annesine babasının mesleğini sorduysa da kadın ona yanıt vermemiş. Çocuk bu kez bir kunduracının yanına çırak girmiş. Birkaç gün geçmiş ama çocuk kunduracılığı da becerememiş. Kestiği deriler yamru yumru oluyor, diktiği astarlar yırtılıyormuş. Kunduracı:

“Oğlum, sen bizim mesleğe uygun değilsin,” demiş. “Hiçbir zaman iyi bir kunduracı olamayacaksın. Git babanın mesleğini öğren.”

Çocuk ağlayarak annesine koşmuş:

“Anneciğim!” demiş. “Ne olursun babamın mesleğini söyle. Kunduracı ustam da beni istemedi. Git babanın mesleğini öğren, dedi.”

Kocasının vasiyetini düşünen kadın oğlunun sorusunu yanıtlamadan onu bir marangozun yanına vermiş. Çocuk marangozluğu da becerememiş. Tah-taları yamuk kesiyor, çivileri düzgün çakamıyormuş. Marangoz sonunda isyan etmiş:

“Oğlum, sen bizim mesleğe uygun değilsin,” de-

miş. “Hiçbir zaman iyi bir marangoz olamayacaksın. Git babanın mesleğini öğren.”

Çocuk yine ağlayarak evine dönmüş. Annesinin ayaklarına kapanmış, babasının mesleğini söylemesi için yalvarmış. Kadıncağız istemeye istemeye gerçeği söylemek zorunda kalmış.

“Baban avcıydı ama senin de avcı olmanı hiç istemiyordu. Avcılar bir gün tok yatarsa altı gün aç yatar, diyordu. Senin okuyup iyi bir meslek öğrenmeni, onun yaşadığı zorlukları yaşamamanı istiyordu.”

Avcının karısı ahıra inerek kocasının malzemelerini sakladığı sandığı açmış. Tüfekti, çizmeydi ne bulduysa alıp oğluna götürmüştü.

“İşte babanın malzemeleri! Yazgımızı değiştirmek kısmet değilmiş, sen de avcı olacaksın,” demiş.

Çocuk babasının av malzemelerini görünce çok sevinmiş, yüreğinde çiçekler açmış. Hiç vakit geçirmeden baba mesleğini öğrenmeye koyulmuş.

Yaşlı avcının yaşlı bir kısırağı varmış. Artık uzun yolculuklara gelemiyor, karnındaki tayı bile zor taşıyormuş. Doğum vakti yaklaştığında daha da kötüleşmiş, sudan arpadan kesilmiş. Doğum sancıları tuttuğu gün yere yıkılarak debelenmeye başlamış. Avcının oğlu akıllı bir çocukmuş. Kısırağın doğuma dayanmayacağını, hem kendisinin hem de karnındaki tayın öleceğini anlamış. Hemen bıçağını kaparak kısırağın karnını yarmış ve büyük bir ustalıkla ölmekte olan kısırağın karnından tayı çıkarmış.

Ana oğul taylarının yaşamasına çok sevinmişler. Boğazlarından keserek sütünü eksik etmemişler. Tay sağa sola koşturup oynarıırken yurekaeri sevgiyle doluyormuş.

Avcının oğlu da tayla birlikte bùyuyormuř. Her gún ormana çıkıyor, avla yıklü dönuyormuş. Tüfeđini doğrultup tetiği çekti miydi kurşunu hiç bořa gitmiyormuş. Namı almış yürümüş, yörenin en iyi avcısı olarak tanınmış.

Küçük tay boy atıp güçlenince avcının oğlu ava onunla çıkmaya başlamış. At sırtında artık daha uzak yerlere gidebiliyor, daha çok avlanabiliyormuş. Babasının vasiyetini de unutmayarak yanına kitaplar alıyor, dinlenmek için mola verdiğinde bol bol kitap okuyormuş.

Avcının oğlu bir gún geyik avlamak için uzun bir yolculuğa çıkmış. Daha önce hiç çıkmadığı yüksek bir dağın tepesine varmış. Gün boyu dolaştığı halde hiçbir geyik bulamamış. Dađ çorak ve kayalıkımış. Atını otlatmak için bir tutam ot, gölgesinde dinlenmek için tek bir çınar yokmuş. Yorulduđundan biraz soluklanmak için bir kayanın yanında mola vermiş.

Delikanlı atından inerken yanlışlıkla tüfeğinin tetiği takılmış. Ateş alan tüfek gökyüzünde süzölen bir yabankazını vurmuş. Çocuk, kazın tüylerini yolmuş ama ateş yakmak istediğinde tek bir kuru dal bulamamış. Her taraf taş, toprak ve kayayımış. Açlığını

gidermek için ne yapsın? Heybesinden kitabını çıkararak ateşi onunla yakmış. Yabankazını yanan kitabın ateşinde pişirip yemiş.

Yemeğini yedikten sonra susamış. Ama yakınlarda ne bir çeşme ne de bir pınar bulabilmiş. Atına atlayarak su aramaya koyulmuş. Yolda giderken uzaklarda bir kır kilisesi görmüş. Su bulurum düşüncesiyle kiliseye girmiş. Sağa bakmış, sola bakmış; hiçbir yerde su yokmuş. Kafasını kaldırıncaya kilisesin tavanından sarkan kandili görmüş. Kandilin yağını dökerek altındaki suyu içip susuzluğunu gidermiş.

Avcının oğlu açlığıyla susuzluğunu giderince atına atlayıp yoluna devam etmiş. Karşısına çıkan ilk geyiği vurmuş ve atının terkesine alarak en yakın kasabaya götürüp satmış. Atını bir ağaca bağlamış ve dinlenmek için bir kahvehaneye oturmuş.

Yandaki masada oturan iki köylü o memleketin kralı ve kızı hakkında konuşuyorlarmış. Kral kızını evlendirmek istiyor ama prenses hiçbir damat adayını beğenmiyormuş. Komşu ülkelerin prensleri, şehzadeleri kıza talip oluyor, boyunları bükük geri dönüyorlarmış. Vezirler, paşalar, beyler oğullarını teklif ediyor, prensese beğendiremiyorlarmış.

Kral büyük üzüntüye kapılmış.

“Kızım, bir an önce kiminle evleneceğine karar ver,” demiş. “Artık yaşlandım, seni ve krallığımı güvenilir bir damada teslim etmek istiyorum. Nasıl ya-

parsın, nasıl edersin bilmem ama taliplerinden birini seç ve evlen.”

“Evleneceğim erkek benden zeki olmalı,” demiş prenses. “Bana yanıtını bulamayacağım zor bir bilmece sormalı. Karşıma öyle bir erkek çıkarsa hemen evlenirim.”

Kral tellallar çıkarıp krallığının köylerine, kasabalarına ve komşu krallıklara haber salmış:

“Kızıma yanıtını bulamayacağı bir bilmece soran delikanlı, damadım ve geleceğin kralı olacak.”

O günden sonra prensese bilmece sormak için her yerden talipler gelmeye başlamış. Vezirler, paşalar, beyler bilmecelerini sorar sormaz, prenses hemen yanıtlarını biliyormuş. Kral üzüntüsünden kahroluyormuş.

Avcının oğlu olan biteni öğrenince şansını denemeye karar vermiş. Atına atladığı gibi sarayın yolunu tutmuş. Kapıdaki bekçiler yoksul ve yıpranmış elbiselerine bakarak içeriye almak istememişler. Girerim, giremezsin diye tartışırken çıkan gürültü üzerine prenses ne olduğuna bakmak için pencereye çıkmış. Yoksul giysilerine karşın boylu boslu ve yakışıklı delikanlıyı görünce bekçilere saraya girmesine izin vermelerini emretmiş.

Delikanlı saraya girerek kralın huzuruna çıkmış.

“Prensese bir bilmece sormak istiyorum,” demiş.

Kral, prensesi ve on iki danışmanını çağırarak:

“Bilmeceni sorabilirsin,” demiş. Avcının oğlu da bilmecesini sormuş:

*Doğmamışla yola koyuldum,
Görmediğimi vurdum
ve aşımı kelimelerle pişirdim.
İçtiğim su da ne toprağa
ne de gökyüzüne değıyordu.*

Bilmeceyi duyar duymaz prensesin nutku tutulmuş. Uzun uzun düşündüğü halde aklına hiçbir şey gelmemiş. Babasına, danışmanlara sormuş, onlar da bilememişler. Prenses hırsından kudurmuş. Babasından bilmeceyi bulmak için yirmi dört saat mühlet istemiş. Kitaplar karıştırmış, sabaha kadar göz kırpmamış; ama yine de bulamamış.

Mühlet dolunca kral prensesi çağırmış:

“Süren doldu kızım, yanıtını söyleme vaktin geldi,” demiş.

Prenses büyük bir hırsla:

“Ben bu bilmecedan hiçbir şey anlamadım,” diye yanıt vermiş. “Delikanlının söylediklerinin mantıklı bir açıklaması olamaz. Ne demek istediğini anlatsın da bilmecenin geçersiz olduğunu siz de görün.”

Avcının oğlu, bunun üzerine anlatmaya başlamış:

Doğmamışla yola çıktım: Yaşlı kısrağım hamile kalmıştı. Doğum sancılarına dayanamayan kısrak

ölmek üzereyken bıçağımla karnını deştim ve tayı çıkardım. Onu ellerimle besleyerek büyüttüm ve şimdi uzun yolculuğularıma onunla çıkıyorum.

Görmediğimi vurdum: Ava çıktığım bir gün yorgunluktan bitap düşünce bir kayanın gölgesinde dinlenmek istedim. Atımdan inerken tüfeğimin tetiği takıldı ve tüfek ateş aldı. Çıkan kurşunla havada uçan bir yabankazı vuruldu. Bu durumda, görmediğim ve hedef almadığım bir avı vurmuş oldum.

Aşımı kelimelerle pişirdim: Vurduğum yabankazını pişirip yemek istedim. Ama bulunduğum yer taşlık ve kayalıktı, ateş yakacak tek bir kuru dal parçası bulamadım. Öyle aç ve yorgundum ki atıma atlayıp yakacak odun aramaya dermanım yoktu. Heybemden kitabımı çıkarıp yaktım ve yabankazını onun ateşinde pişirdim.

İçtiğim su ne toprağa ne de gökyüzüne değiyordu: Yemeğimi yedikten sonra susadım ama hiçbir yerde su bulamadım. Dağın tepesinde küçük bir kilise vardı. Su bulmak için kiliseye girdim, orada da bulamadım. Tavandan asılı kandili indirerek yağın döküm ve yağın altındaki suyu içtim.

Kral ve danışmanları ayağa kalkarak avcının oğlunu tebrik etmişler.

“Prensesle evlenerek ülkemize kral olmak senin hakkın,” demişler. “Prensesimiz zeki bir koca arıyordu, o da sensin.”

Hemen düğün hazırlıklarına başlandı. Avcının oğluyla prenses gösterişli bir düğünle evlendiler. Kutlamalar kırk gün, kırk gece sürdü.

Ben de sarayın mutfağına giderek bir tabak keşkek¹ istedim ama nerede? Aşçı tahta kaşığıyla kafama vurup kovdu, ağlamaya başladım. Ben, Kasap Yani Vazana, bir lokma keşkek için canımdan oluyordum.

*Kalliopi Museu – Buyuku, Livisi (Kayaköy) ve Makri (Fethiye)
Masalları, Kendro Mikrasiatikon Spoudon Yayınevi,
Atina 1976, s. 187-195*

¹ Orta Anadolu'da, genellikle düğün ve bayramlarda pişirilen, yarma buğday ve etten yapılan geleneksel bir yemek.

on iki AY

Bir zamanlar bir kasabada dul bir kadın yaşarmış. O kadar yoksulmuş ki beş çocuğuna bakabilmek için evlere hizmetçiliğe gidermiş. Ama yaşadıkları kasaba da yoksul olduğundan çalışacak iş bulamazmış. Sadece komşuları zengin bir hanım onu ekmek yoğurmaya çağırırmiş. Zengin hanım o kadar pintiymiş ki hizmetçisine para vermediği gibi evine götürmesi için bir dilim ekmek bile vermezmiş. Yoksul kadın işten çıkarken ellerini çalıştığı konakta yıkamaz, evinde temiz suyla doldurduğu bir leğende yıkarmış. Ellere bulaşan hamur suya geçermiş, o da suyu ısıtıp çorba niyetine çocuklarına içirirmiş. Zavallı çocuklar anneleri tekrar işe gidip hamur yoğurana kadar aç kalırlarmış. Ama yoksul kadının çocukları o içtikleri bulamaçla sağlıklı büyürken zengin kadının çocukları çiroz gibi zayıfmış. Yedikleri ballar, peynirler, etler

onlara yaramıyor, ikide bir doktorlara gidiyorlarmış. Hanım bir gün konuyu arkadaşlarına açmış. Onlar da:

“Hizmetçin konaktan çıkarken ellerini yıkamadığından evinin ve çocuklarının kısmetini dışarıya çıkarıyor. Onun çocukları palazlanırken seninkiler bu yüzden öyle zayıf ve hastalıklı oluyor,” demişler.

Hanımın akli arkadaşlarının dediğine yatmış. Dul kadını ekmek yoğurmaya çağırdığında, evin kısmeti dışarıya çıkmasın diye başında durarak zorla ellerini yikatmış. Yoksul kadın ağlayarak evine dönmüş. Annelerinin ağladığını ve yiyecek hiçbir şey getirmediğini gören çocuklar da ağlamaya başlamışlar. Karşılıklı ağlaşırlarken kadın kendini zorlayarak toparlanmış ve çocuklarına dönerek:

“Üzülmezin çocuklar. Ben şimdi sizlere yiyecek bir şeyler bulurum,” demiş.

Eviden çıkmış ve bütün komşuların kapılarını çalarak bir parça ekmek dilenmiş. Zar zor bir sorunun bayat ekmek bulabilmiş. Ekmeği suya banarak yumuşatmış ve onunla iyi kötü çocuklarının karnını doyurarak yataklarına yatırmış.

Yalnız başına kalınca ertesi gün ne yapacağını düşünmeye başlamış. Çalışmak istiyor ama iş bulamıyormuş ve yardım isteyecek kimsesi yokmuş. Kara kara düşünmekten gözüne uyku girmemiş ve sırtına bir paçavra sararak evden çıkmış.

Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Kasa-

badan uzaklaşarak ormanın içinde yolunu kaybetmiş. Uzakta bir ışık görünce o tarafa yönelmiş ve büyük bir evin önüne gelmiş. Kapıyı çalmış ve bir delikanlı onu içeriye davet etmiş.

Evin oturma odasında on iki mum taşıyan büyük bir avize asılıymış. Kapının sağında bağı açık, ellerinde çiçekler tutan üç delikanlı oturuyormuş. Onların biraz ilerisinde kısa kollu gömlekler giyen ve ellerinde kuru başaklar tutan üç delikanlı daha varmış. Karşılarında iyi giyimli üç delikanlı ellerinde birer salkım üzüm tutuyormuş. En arkada ise çizmeler ve kalın kürkler giyen üç delikanlı daha varmış.

Gençler, yoksul kadını bir koltuğa oturtmuşlar. Gece vakti ormanda ne işi olduğunu sormuşlar. Kadın da çocuklarının durumunu, sıkıntılarını anlatmış. Kadının yorgun ve aç olduğunu gören gençler ona zengin bir sofraya donatmışlar. Sonra da rahatlamasını sağlamak için havadan sudan konuşmaya başlamışlar. Kadın konuştuğuca yüreğindeki yükün hafiflediğini hissetmiş.

Bir ara bağı açık olan delikanlılardan biri:

“Teyzeciğim, bahar aylarıyla aran nasıl? Mart, Nisan ve Mayıs aylarını sever misin?” diye sormuş.

“Nasıl sevmem evladım!” diye yanıt vermiş kadın. “Bahar gelince dağlar, bayırlar yeşerir, doğa canlanır. Rengârenk çiçeklerin güzel kokuları ölüleri bile diriltir. Ağaçların dallarında kuşlar cıvıldaşır, hay-

vanlar yavrular, insanlar neşeyle dolar. Köylüler de ekinlerinin boy attığını gördükçe sevinir, yeni mahsul için kilerlerini temizlemeye başlar. Mart, Nisan ve Mayıs'tan şikâyetimiz olursa nankörlüğümüz için çarpılırız.”

Bunun üzerine kısa kollu gömlek giyen gençlerden biri atılarak:

“Yaz aylarını da sever misin teyze? Haziran, Temmuz, Ağustos hakkında ne düşünüyorsun?” diye sormuş.

“Biz yoksullar yaz aylarını çok severiz. Yakacak oduna ve kalın elbiselere ihtiyacımız olmaz, masraflarımız azalır. Ekinler olgunlaşır, hasat kaldırılır, sebzelerle meyveler bollaşır. Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları bereketli aylardır.”

Elinde bir salkım üzüm tutan ve konuşmaları dikkatle dinleyen bir delikanlı lafa karışmış:

“Peki, ya sonbahar ayları? Eylül, Ekim ve Kasım'ı da sever misin?”

“Sonbahar aylarında üzümler olgunlaşır, şarap ve şıra hazırlanır. En büyük iyilikleri de bizi kışa hazırlamalarıdır. Soğuk kış ayları için yakacak odun ve kömür istifler, kalın elbiseler hazırlarız. Eylül, Ekim ve Kasım ayları evlerimizi bir düzene sokmak için güzel bir fırsattır.”

Kürk giyen delikanlılardan biri gülerek:

“Teyze, bütün aylar için söyleyecek güzel şeyler

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 CAN
ÇOCUK

çeviren ve derleyen

Arı çokona RUM MASALLARI

evvel zaman içinde
masallar bu kitabın içinde!

Her masal aynı gibi gözükse de aslında
ayrı birer dünyadır. yine de tüm masal
ırmakları aynı denize akar. Rum
masalları bizi bu ırmaklardan biri ile
masal denizine ulaştırıyor. masal
dinlemekten ve anlatmaktan hiç
bıkmamanız dileğiyle...

ISBN 978-975-07-1269-2

9 789750 712692